

ס פ ר

דיוקי רש"י

על התורה

פירוש על הבאת הפסוקים בפירוש רש"י על החומש
הסבר הסגנונים של הלעזים ברש"י
ועוד חידושים ופרפראות על החומש

ונלווה אליו

פירוש הסימנים למנין הפסוקים בסוף כל פרשה

ונלווה אליהם

קונטרס גידולי אהרן

חידושים בש"ס ובפוסקים

לזכרו של מו"ר הרה"ג ר' אהרן גדליה קרייזר זצלה"ה

חובר בעזרת החונן לאדם דעת

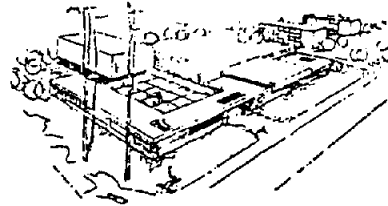
ע"י

דוד אריה בן לאא"מ שמחה בנימין הכהן קליין

רחובות התש"ס

ישיבת באר - יעקב

Joseph and Faye Tanenbaum
Education center



הרב מ. ש. שפירא
ראש הישיבה
RABBI M. S. SHAPIRO
Dean

BET'ER-YAAKOV ISRAEL
HAYESHIVA ST.

בס"ד, באר-יעקב, ו' חסן ה' אש"ס.
רחוב הישיבה

[illegible]

כחלק מפרויקט

Longland

ראיתי את חיבורו של הרב הגאון ר' דוד ארי' שליט"א קליון, הנקרא דיוקי רש"י, ועיינתי בכמה מקומות, והנה המחבר גמיר ודייק בדבריו רבן של ישראל אשר כל התורה שבכתב ושבע"פ נתבאר לנו על ידו, והעלה פנינים יקרים ואשר תן לחכם ויחכם עוד.

והגני בברכה, שיתקבלו דבריו בבי מדרשא ושיחו בהם יושבי שער בש"ק, והי' להם למשיב נפש.

כרחשי לבב ביקר,
מ.ש. שפירא

ת.ד. 3, באר-יעקב 70350 טל. 08-5282166, P.O.B. 3, Be'er-Yaakov

חשבון בנק הדאר 4-43515-0 Account Postal Bank No.

©

תש"ס

דוד אריה הכהן קליין

ההגנה 2 רחובות

טל. 08-9450191

Date 15/10/2015 ב"ה, יום

[illegible][illegible]

1000

[illegible]

אשר לא ידעו כי יבא ויפגעו בהם
ביום ההוא ויפגעו בהם

הכלל של גאורג ויטלינג (1822-1892) - כלכלה

החלף זמרה של ... זהו טענה הקלל את
אתג' גמ'ה' ואלל דם גמ'ה' של גמ'ה'

בן דוד הרמל הלוי, בן דוד . ואלו הם ימי היום

ה'תשנ"א י"ב חשוון

מחיר 2000 ₪

פתיחה לפירוש רש"י

א. חשיבותם של הפסוקים המובאים ברש"י

רש"י בפירושו על החומש מרבה להביא פסוקים מהתנ"ך כדוגמאות או כראיות לביאורו. **פירושו**, רש"י מקצר בלשונו להפליא, אך לפעמים אין הוא מסתפק בפסוק אחד אלא מביא כמה וכמה פסוקים, ושלא כסדרם בתנ"ך. דומני כי רבים חושבים כי אין דברים בגו וכי אין להשגיח בכמות הפסוקים וסדרם. מעולם לא ראיתי ולא שמעתי פירוש על רש"י שהתייחס לזה, אם כי כמובן אני רחוק מאוד מלהיות בקי בזה, ולא ראינו אינה ראייה. ופלא גדול הוא **בעיני שאיש לא ידבר על זה** — הרי מוסכם בפי כולם כי כל מילה ברש"י חשובה. במאות השנים מאז הופעתו של פירוש רש"י, המפרשים שמו את עיניהם על כל פרט ופרט. למשל, **הט"ו** אפילו מדייק מתוספת המילה "אשר" בפרשת בשלח ט"ו ז' או מהעדרה של המילה "וגו" בפרשת יתרו י"ח ז'.

ולהגדיל הפלא עוד, הרי מצאנו בגמרא פסוקים מובאים שלא כסדרם בתנ"ך, והמפרשים תמחו ודנו על כך. אפילו הגמרא עצמה שואלת כאשר הסדר אינו נכון. עיין, למשל, בפ"ק דבבא בתרא י"ד ע"א, או ברש"י עצמו בסוכה נ"ה ע"א ד"ה מי יקום לי עם מרעים. א"כ איך לא שאלו שאלות על רש"י? הטוען כי רש"י הביא פסוקים באופן שרירותי פוגע בכבודו על דרך "דבר ריק" — הוא מכח. **אין דבר ריק ברש"י**.

ואביא ראיה אחת מני רבות לדברי. בפרשת ויקרא על הפסוק "ונמצה דמו", מביא רש"י שני פסוקים לפרש לשון "מצה". פירושו תמוה מאוד, כי הוא מביא פסוק ממשלי לפני פסוק מישע"י והפסוק במשלי הוא "כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפיים יוציא ריב". רש"י מביא רק "ומיץ אפיים" ומדלג על מיץ חלב ומיץ אף. א"א לומר שהדבר סתם.

בספרי זה בס"ד אני מתרש כי רש"י לא עשה את זה סתם אלא בחכמתו הגדולה רמז לענינים ולדינים בגמרא, במדרש ובהבנת המקרא. והוא הדין כשמביא שני ענינים מהגמרא או כשחוזר על מה שכבר כתב במקום אחר.

הדרך להבין רש"י היא להבין משמעות הפסוקים ופירושם ולקשור אותם לפסוק בחומש שרש"י מפרש. (אגב אינני מפרש את המקומות שרש"י מביא רק פסוק אחד כי לפי שו"ת הרשב"א סי' מ"ח אם מדובר בפסוק אחד אין כל כך שאלה מדוע דווקא הפסוק ההוא. אך לא נעלם לי שיתכן שיש דברים בגו אך מכיון שאין הכרח לא כתבתי פירוש.)

(תוך כדי עריכת הספר ראיתי שר' משה סלומון שליט"א, מנהל לשעבר של הבית יעקב ברחובות, חיבר ספר על רש"י בו הוא גם תמה על הפסוקים ברש"י. הוא סלל דרך אחרת ופירש את רש"י על דרך המוסר ושכעים פנים לתורה.)

ABRAHAM ISRAEL RUBIN
RABBI AND MOREH TZEDECK
IN REHOVOT

אברהם ישראל רובין
רב ומו"צ — ברחובות

Date כסלו תש"ע ביה

כי גירא ועוד לקרא על מה שהעיד בכת"י הגאון הגדול ראש הישיבה מוהר"ר משה שפירא שליט"א על חיבורו של הרה"ג מוהר"ר דוד אריה הכהן קליין שליט"א מחשובי הת"ח בעירנו רחובות אשר דייק הטיב בפירוש רש"י על התורה. וכן הוסיף מדייליה מערכות חידושי תורה בכמה סוגיות הש"ס אשר הכל ערוך בטוב טעם ודעת ובסברה ישרה כדרכה של תורה שיכול להתקבל הטיב על דעת לב הלומד. והנני לברכו שיזכה לחבר עוד חיבורים מועילים לתועלת הדור ויפוצו מעינותיו חוצה תוך ישוב הדעת להגדיל תורה ולהאדירה.

בכבוד רב ובברכת התורה

אברהם רובין

כולנו יודעים כי רש"י הכניס לפירושו מלים בלעז, דהיינו השפה הצרפתית המדוברת בזמנו, ועוד שפות זרות. ברור ופשוט כי הוא כתב את הלעז לטובת היהודים בזמנו ובמקומו. בזמנו יצאו ספרים המביאים את הנוסח המדויק של הלעזים ואת תרגומם לעברית ולשפות אחרות המדוברות היום.

ברם יש מקומות שרש"י כבר הסביר את הענין כל צרכו, הן לדוברי הלעז הן ליתר תלמידיו, ובכל זאת מביא עוד לעז שלכאורה מיותר. למשל, בבראשית ד' י"ח ד"ה "ועירד ילד" הוא כותב כי הלידה משמשת שתי לשונות — לידת האשה נישטר"א בלעז וזריעת תולדות האיש — אינזינד"ר בלעז. כשהוא אומר הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוני הוליד את אשתו בן או בת וכשהוא אומר ילד מדבר בזריעת האיש והוא בלעז אניידר"ר, עכ"ל. (כך הגירסא בהרבה ספרים, אך מחברי הספרים הנ"ל אומרים כי הוא ממש אותו לעז מקודם, אינזינד"ר). בכל אופן, לכאורה הלעז האחרון אינו מוסיף כלל להבנתם של בני דורו, וכל שכן להבנתנו.

עוד דוגמא — רש"י מפרש את השורש הוכחה שש פעמים בחומש בראשית ולפעמים כותב לעז ולפעמים לא, והדבר צריך ביאור (עיין פירושו בירא כ' ט"ז).

והנה עוד דוגמא, שבבראשית מ"א ה' רש"י מתרגם בריאות שיי"ש בלעז וכמה פסוקים אחר כך הוא חוזר ואומר אותו דבר. ועיין במשכיל לדוד שכבר דן בזה.

ובאותו ענין של חלומות פרעה רש"י אומר על דקות בשר טינב"ש בלעז לשון דק, עכ"ל. ה"לשון דק" תמוה כי הוא נראה מיותר לחלוטין. הרא"מ מסביר את הלעז ביסוד הידוע שלו שרש"י מלמדנו כי אותה תופעה לשונית ישנה בלשון הקודש ובלשון הלעז. לפי זה כוונתו של רש"י היא שאין לתמוה על לשון דקות בשר שלכאורה ה" צריך לומר כחושות בשר משום שגם בלעז הלשון דק מתאר בשר כחוש. השפתי חכמים מוסיף כי לשון דק דנקט רש"י קאי אטינב"ש בלעז להורות כי פירוש הלעז "דק" ולא "כחוש" ולפיכך אין לתמוה. אך הרא"מ פירש עפ"י אותו יסוד את הלעזים על הפסוקים "בקנה אחד" ו"בריאות", ושם רש"י לא חזר ואמר לשון קנה או לשון בריא. דוברי הלעז הכינו את כוונתו שאין לתמוה על העברית כי אותו דבר יש בלעז, ולא ה" צריך לכתוב עוד פעם לשון קנה או בריא. וא"כ חוזרת הקושיא — דוברי הלעז הכינו את כוונתו כשכתב "טינב"ש בלעז" ו"לשון דק" מיותר להם, ולאלו שאינם מבינים הלעז "לשון דק" גם כן אינו מוסיף כלל. ואם כן מה ההבדל בין דקות בשר שכתב "לשון דק" ובין "בקנה אחד" ו"בריאות" שלא כתב לשון קנה ולשון בריא?

ועוד דוגמא בולטת, שהביטוי כבדת ארץ מופיע בפעם הראשונה בפרשת וישלח ועוד פעם בפרשת ויחי. והנה פלא — רש"י מחכה לפרשת ויחי להביא לעז ושותק בפרשת וישלח. העניינים האלו אומרים דרשונו.

ועוד פלא — רש"י מביא לעזים בסגנונים שונים — [מילה] בלעז או בלעז [מילה] או שקורין [מילה]. המפרשים הסבירו הסגנונים השונים שרש"י מביא תרגום אונקלוס ולא דברו מאומה על סגנון הלעזים.

ברוב חסדי ה' מקום הניחו לי מן השמים ואחרי היגיעה בס"ד אני מחדש כי מעבר לצורך הפשוט להבהיר את פירושו לבני דורו ומקומו, רש"י רומז בלעזים לעניינים לוועזי"ם, כלומר רש"י מסב את תשומת לבנו לאיזה ענין זר ומשונה.

הדבר יכול להתפרש בכמה אופנים והנה הסגנונים:

א. [מילה] בלעז — אותו שורש אך מובן אחר ממקומות אחרים — כלומר, המובן של חמילה "זר" ממקום אחר.

סגנון זה נפוץ ביותר ברש"י בתנ"ך ובגמרא. למשל, בירא כ"ב ג' ד"ה ויבקע רש"י מביא את התרגום "צלח" ואומר כי הוא כמו "וצלחו הירדן" לשון ביקוע סינדר"א בלעז. כוונתו שאין פירוש "צלח" מלשון הצליח למרות שהם אותו שורש אלא המובן שונה — ביקוע.

דוגמא מהגמרא — בריש כתובות דף ב' ד"ה הגיע הזמן ולא נישאו רש"י מדבר על הזמן שנתנו לבחולה לפרנס את עצמה בתכשיטין — לפרנס קנדר"ר בלעז (לפי הגרסא בגמרות שלנו). כוונתו שאין פירוש של לפרנס כאן מלשון לכלכל אלא לערוך ולספק די הצורך תכשיטין.

לפי הנ"ל מתורצות כל השאלות ששאלנו על רש"י בפרשת מקץ.

רש"י מביא לעז על "בקנה אחד" להורות שפירושו גבעול ולא צמח בר כמו בפסוק קנה וסוף קמלו.

כמו כן רש"י מביא לעז על "בריאות" (בפעם הראשונה) להורות שפירושו תקין ובלתי חולה ולא כמו בריאות בשר אצל הפרות שפירושו שמנות. ורש"י היה מוכרח לכתוב עוד פעם שיינ"ש בלעז כי בפעם הראשונה טרם נבלעו השבילים הטובות והוא רמז לשבע שני השבע ואז בריאותן של השבילים היא שהשבילים מזינות את הגוף. אך בפעם השנייה השבילים הטובות כבר נבלעו והוא רמז לשבע שני הרעב ואז הכוונה של בריאות שונה מהתקופה של שבע שני השבע, כי כשבע שני הרעב עיקר בריאותן של השבילים היתה שהם התזיקו מעמד וחיו חיי אחסון ארוכים ולא התקלקלו (אלו של יוסף כמובן).

אך ב"דקות בשר" הפירוש של "דק" הוא כמו דק בכל מקום אחר, דהיינו בלתי עבה, ובהשאלה יש לקרוא לבשר כחוש בשם "דק". על מנת ללמד אותנו שהמובן בעצם אותו דבר רק בהשאלה פירושו כחוש, רש"י בכוונה הוסיף "לשון דק" אחרי הלעז כדי שלא נטעה ונחשוב שהמובן שונה לחלוטין ממקומות אחרים כמו "צלח" לעיל. נמצא כי "לשון דק" הוא הדבר ה"לועזי" (כלומר הדבר השונה) ולא שהמובן שונה לגמרי ממקומות אחרים.

מזנתו שלא רי בצרה הזאת שהחיללים חוטפים צורכי סעודה לשר הצבא שבא לעיר, אלא **הצרה מוז קשה** להשמר מהם מכיון שהם מדברים בשפה זרה שאיננו מבינים ולא נוכל לדעת **מה מזימותיהם**. נמצא כי אין זה אונס בלבד אלא גם סכנה.

ולמרות שאין לי ראיה לזה, יתכן לחדש שרש"י קושר הירושלמי לבבלי, שמכיון שאיננו **מבינים שפתם קיים** חשש שהחיללים יאמרו כישופים נגדנו — ועיין פירושנו על להט החרב **המתהפכת** שהסגנון של "בלשון לעז" רומז שם לכישוף — ונמצא שרש"י רומז לטעם **המובא** בירושלמי בסוגיין ע"ש. ועיין במפרשים שאכן מבססים פירוש של רש"י על "ובשני **לא יכנוס**" על הירושלמי.

בפסחים ק"ז ע"א הגמרא שואלת האם מותר לקדש על שכר ובד"ה פירוזמא רש"י כותב **שכר שעורים בלשון לעז** ברוי"ש.

והנה הראשונים חולקים בסוגיא האם מדובר בחמר מדינה או לא. הרמב"ם ודעימ' **פוסקים** שאין מקדשים על שכר אבל הרא"ש והראב"ן וסייעתם פוסקים שמותר לקדש על **שכר ולפיהם** הקושיא בגמרא היא על שכר שאינו חמר מדינה. לפי שיטתנו ברש"י יש **להוכיח** כי רש"י סובר כמו הרא"ש כי הוא מפרש פירוזמא בסגנון "בלשון לעז" — והרי זה **כא** ללמדנו כי מדובר בפירוזמא שבא מחוץ למדינה איפה שמדברים בשפה זרה, ולכן השכר **אינו חמר מדינה**.

בגיטין י"ב ע"ב אמר רבי יוחנן הקוטע יד עבדו של חבירו נותן שבתו ורפואתו לרבו **ואותו העבד** ניוון מן הצדקה ש"מ יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הכא במאי **עסקינן** במעלה לו מזונות אי הכי אמאי ניוון מן הצדקה להעדפה אי הכי ניוון מתפרנס **מיבעי** לי אלא לאו ש"מ יכול ש"מ.

ורש"י בד"ה ניוון כותב [ניוון] משמע מזונות כדי חייו פרנסה היינו כל שאר צרכיו בלשון **לעז** קתריי"ר. (כנראה אותו לעז כמו בכתובות ב' לעיל, אלא כמובן בסגנון שונה.)

והנה יש מחלוקת ראשונים בעבד שברת מחו"ל לארץ שלפי הרמב"ם וסייעתו האדון **חייב לשחררו** והעבד הוי עבד שמעוכב גט שחרור, ואילו לפי הרא"ש וסייעתו האיסור הוא **שאסור להחזיר** אותו לחוץ לארץ אבל עדיין הוא עבד לכל דבר. לפי שיטתנו ברש"י יש **להוכיח** כי רש"י סובר כמו הרא"ש כי הוא מפרש פרנסה בסגנון "בלשון לעז" — והרי זה **כא** ללמדנו כי מדובר בכל עבד אפילו עבד שבא מחוץ לארץ (איפה שמדברים בשפה זרה) **זמכיון** שנותן שבתו ורפואתו לרבו, הרי הוא עדיין עבד לכל דבר. ונראה כי רש"י גם רומז לנו כי כל שאר צרכיו כולל מה שהוא רגיל לו מחו"ל.

ד. שקורין כאשר רש"י כותב "דבר" שקורין [מילה] כוונתו שיש קבוצה של דברים וכאן **הפירוש** הוא סוג מסוים או סוגים מסוימים השייכים לאותה קבוצה שקורין [מילה]. למשל,

ב. בלעז [מילה]

הכוונה הפוכה מ[מילה] בלעז כלומר רש"י אינו בא למעט מובן מסוים כמו [מילה] בלעז אלא **רוצה לומר** שהמילה כוללת יותר מפירוש אחד וכולם נכונים בהבנת פשט המילה. יתכן שרש"י מביא אחד הפירושים במפורש ועוד פירוש רק ברמיזה אבל תמיד בסגנון זה רש"י בא לרבות ולא למעט.

למשל, בפסוק הנ"ל של "ועירד ילד" ניתן לראות יפה את ההבדל בין [מילה] בלעז ובין בלעז [מילה]. רש"י מסביר כי יש שתי דרכים שונות לדבר על לידת האשה ולפיכך הוא כותב כל אחת בסגנון [מילה] בלעז — לידת האשה וזריעת תולדות האיש, כל אחד פעולה אחרת.

רש"י ממשיך וכותב "כשהוא אומר הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוני הוליד את אשתו בן או בת" — כלומר הוליד פירושו שהאיש גרם לאשתו ללדת אך יתכן שהאיש לא הי' בעולם ל"ע בעת הלידה וכמו שמצאנו בסוף מגילת רות שכתוב בועז הוליד את עובד ובעז כבר מת לפני הלידה.

רש"י ממשיך וכותב "וכשהוא אומר ילד מדבר בזריעת האיש והוא בלעז אנידרי"ר" — כלומר כאשר כתוב ועירד ילד את מחיאל הכוונה לזריעת האיש אך זה גם כולל כל משך ההריון עד ללידת האשה וזאת כוונת רש"י בכתבו והוא בלעז וכו' שזה כולל: א', זריעת **תולדות האיש** בעת ההריון, וב', **לידת האשה** (שני הדברים המוזכרים ברישא), ללמדנו כי עירד חי אחרי לידת מחיאל כדמוכח ברש"י בכראשית ו' ד' ד"ה אנשי השם. נמצא כי רש"י מסביר לנו כי כאשר כתוב פלוני ילד את אלמוני בידוע כי פלוני חי עד ללידה לפחות ואילו כאשר כתוב "הוליד" או "איוולד" יתכן שפלוני מת לפני לידת אלמוני.

דוגמא מהגמרא — בכתובות דף כ"ח ע"א ד"ה דגייסי בהדדי רש"י כותב מכירין זה את זה ברמיזות וקריצות בלעז פריווי"ץ. רש"י כותב בסגנון זה כי גייסי יש לו שני מובנים: א', מכירין זה את זה ברמיזות וקריצות, וב', שלבו גם בה וכמו דאיתא בסוגיין אמר רב נחמן תנא באבל רבתי בד"א שנתגרשה מן הנישואין אבל כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גס בה. (אבל בההוא מעשה שבא לפני רבא ורב אדא בר מתנא, לכו כאמת היה גס בה והיינו גייסי בהדדי.)

ג. בלשון לעז — סגנון זה כפשוטו: הכוונה לשפה זרה.

למשל, בוירא י"ט ט' ד"ה גש הלאה אנשי לוט אמרו גש הלאה ללוט "בלשון לעז" דהיינו שפה זרה ללוט כדי לזלזל בו, עיין שם בפירושונו.

דוגמאות מהגמרא — בכתובות דף ג' ע"ב ד"ה איספרווא דידיה רש"י כותב חיל משרתיו המכנינים לו צורכי סעודה בלשון לעז הירני"ש (או לפי המתרגם בסוף הגמרות הורדי"ש).

בראשית א' כ"ז הוא כותב רושם שקורין קוני"ץ והכוונה שיש כמה מיני רשמים וכאן הפירוש הוא אותו רושם הנקרא קוני"ץ. בבראשית י"א ג' הוא כותב כך עושין הלכנים שקורים טייל"ש והכוונה שיש כמה מיני לבנים וכאן הפירוש הוא אותן לבנים הנקראות טייל"ש. סגנון זה נפוץ מאוד.

דוגמא מהגמרא — בכתובות דף ו' ע"ב ד"ה המפס מורסא רש"י כותב הפותח פה נפח שקורין קלוג"ג. כוונתו שיש כמה מיני פתחים ופיות וכאן הכוונה לאותה פה שקורין קלוג"ג.

כאשר רש"י כותב לעז ללא תוספת לוואי או "בלשוננו" אזי כוונתו רק לפרש את המילה לדוברי לעז או לדוברי לשוננו המקומי, ואין רמזים נוספים.

לפעמים יש צירופים של סגנונים שונים כמו "ובלעז קורין לו" בפרשת לך לך י"ד י"ד ד"ה חניכיו. כל צידוף כולל את המאפיינים של מרכיביו כמו שאפרש כל אחד במקומו בעזה"י.

הערה כללית לספר

אין דרכי לחפש בספרים ובגרסאות שונים כי הם אינם משנים מאומה את היסודות שחידשתי בס"ד בפירוש רש"י. למשל, אם הגרסא בחומשים שלנו הינה [מילה] בלעז אני אפרש את הלעז כמובן שונה ממקומות אחרים. ואם תימצא גרסא אחרת שכתוב בה שקורין [מילה] אזי הקורא ידע שלפי הגרסא ההיא הכוונה לסוג מסויים מתוך קבוצת דברים. הקורא יכול לשפוט בעצמו מה הגרסא הנכונה, אבל אין זה משנה כלל את היסודות בהבנת רש"י. והוא הדין בפסוקים שרש"י מביא — אם תימצא גרסא אחרת הקורא יכול להבין משמעות הפסוקים לפי הגרסא ההיא עפ"י דרכי.

ומכיון שאין דרכי לחפש בספרים, אם יימצא פירוש שאומר את מה שאני כתבתי, דעו נא רבותי שלא הבאתי אותו פשוט משום שלא ראיתיו. כל מה שחידשתי הוא ממש מחסדי ה' עלי שהניח לי מקום להתגנדר בדברי רש"י, והנני מודה להקב"ה ומברכו על סיועו וחסדו שבלעדיהם אי אפשר לעשות כלום. כהכרת הטוב, הנני משאיר מקום לאחרים ליישם את שיטתי לפרש את רש"י במקומות אחרים, בנ"ך ובגמרא, ואת ראשונים אחרים כשראוי לכך. אני כבר מראה כי גם הרמב"ן השתמש בפסוקים כמו רש"י לרמוז לענינים שונים, וגם כאן אני משאיר מקום לאחרים להמשיך את שיטתי לכל פירוש הרמב"ן על החומש. (ואני מרגיש כי לית בחילי לעשות זאת כי פה ושם אולי הרמב"ן התכוון בפסוקים שלו לדרך האמת ואני אין לי עסק בנסתרים.)

ועוד דבר חשוב — אינני ח"ו מתיימר לומר שהסברי ברש"י הוא ההסבר היחיד הנכון, ברור שלא. אלא שבעים פנים לתורה ולא ננעלו דלתות הפירוש המיוסד על דברי חז"ל.

פתיחה ליתר הספר

סימן למנין הפסוקים בסוף כל פרשה

מורסא בכל החומשים בסוף כל פרשה (חרץ מפקודי) סימן למנין הפסוקים. הסימן הוא מילה או מלים אשר הגימטריא עולה לסכום הנדרש. אינני יודע מי בעל הסימנים האלו, ואם אחד הקוראים ידע אני אשמח שיודיע לי.

יום אחד שמתי לב כי הסימן לפרשת קרח הוא דניאל, העולה בגימטריא ל-95 שהוא מנין הפסוקים בפרשה. והנה ידעתי כי גם זבולן עולה ל-95 והי' מוזר בעיני שבעל הסימנים בחר בדניאל כאשר זבולן הקדים אותו כל כך. ואחרי היגיעה ה' ברוב חסדיו האיר את עיני וראיתי שלכל סימן וסימן יש קשר לאיזה ענין בפרשה, ולא עוד אלא שבאותו פסוק ממנו נלקח הסימן ישנו גם סימן למנין המלים בפרשה.

למשל, הקשר בין דניאל לקרח הוא שבספר דניאל ו' כ"ה כתוב כי זרקו את הרשעים שהלשינו על דניאל לתוך גוב אריות, וזה מקביל לפתיחת פי הארץ אצל קרח, דתן ואבירם. והפסוק הוא "ואמר מלכא וכו' די דניאל ולגב אריותא רמו אנן בניהון ונשיהון ולא מטו לארעית גבא וכו'". הסימן "דניאל" מופיע בפסוק וכתוב כאן באותיות עבות, והמלים באותיות דקות עולות לאלף ת"ט (1409) שהוא מנין המלים בפרשה. ובכן בעל הסימנים לא סתם בחר בסימן, אלא בחר בחכמה. אינני יודע אם בעל הסימנים בכוונה הסתיר את הענין של סימן המלים (אולי חשש מגוים שרצו לשלוח יד בתורתנו) או שפעם היה כתוב ועם הזמן אבד. אני תפלה שאינני הולך רכיל מגלה סוד, והי' הטוב יכפר בעד.

ברצוני לציין כי אני ספרתי את המלים בעצמי ורק שנים לאחר מכן בדקתי את עצמי ע"י רשימות שנערכו בעזרת מחשב והיו לי שלש טעויות ותקנתי אותן. ודעו נא רבותי כי אינני עוסק במספר האותיות כי לפי הגמרא בקידושין ל' ניתן לדעת את מספר המלים אך איננו בקיאים במספר האותיות ולכן לדעתי זה ביטול תורה לעסוק במספר האותיות.

קונטרס גידולי אהרן

חידושים בש"ס ובפוסקים

ראיתי לנכון להדפיס כבר בספרי זה כמה חידושים בש"ס ובפוסקים שחנני ה' אחרי היגיעה בס"ד. קראתי את הקונטרס בשם "גידולי אהרן" לזכרו ולעילוי נשמתו הטהורה של רבי המובהק הגאון הצדיק (במובנים הנכונים ולא במובנים המוזלים של היום לצערי) הרב אהרן גדליה קרייזר הכ"מ זצלה"ה שהתבקש לישיבה של מעלה ביום המר י"ב ניסן תשנ"ח. (סיימתי את הספר בתוך השנה להסתלקותו.)

פירוש על רש"י על החומש

ספר בראשית

בראשית

א' א' ו"ח בראשית ברא: שאין לך ראשית במקרא שאינו דנוק למיזה שלאחריו כמו **ראשית ממלכות יהויקים** (יחזק' כ"ו א'), ראשית ממלכתו (זראשית י' י'), ראשית דגנך **(דגרים י"ח ד')**.

הרביעית ובית קיבול להן והיא מכללם, ע"ש בדבריו. ואע"פ שאין לי עסק בנסתרות, ברור אצלי כי רש"י כיוון לדברי רבינו בחיי ולדברי חז"ל כי בזכות חלה מעשרות וביכורים נברא העולם (בראשית רבה א' ו') ועיין גם ברמב"ן כאן. המשכיל יבין שרש"י כיוון לומר שהקב"ה (שם הוי"ה) ברא את העולם בזכות הדברים הנקראים ראשית.

באותו דיבור: ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטים מיזה אחת כמו כי לא סגר **דלמי צטני** (איוב ג' י') ולא פירש מי הסוגר וכמו ישא את חיל דמשק (ישעיה ח' ד') ולא **פירש** מי ישאלו וכמו אם יחרוש צנקרים (עמוס ו' י"ז) ולא פירש אם יחרוש אדם צנקרים **וכמו מגיד מראשית אחרית** (ישעיה מ"ו י') ולא פירש מגיד מראשית דבר אחרית דבר.

אלקים יהי אור הרי בנוי ומשוכלל לעתיד לבוא וכו'. רש"י מביא כי לא סגר דלמי צטני, דהיינו תחילת ברייתו של ילד, וזה כנגד בראשית ברא אלקים שהוא תחילת ברייתו של העולם. אחר כך הארץ היתה תהו ובהו רמז לתורבן הבית והגלות וזה כנגד ישא את חיל דמשק הנאמר על

צ"ב מדוע רש"י מביא את הפסוקים **שלא** כסדרם בתנ"ך. נלע"ד כי רש"י רומז **לענין** נשגב, מובן עפ"י רבינו בחיי על **פרשת** ביכורים חז"ל ועל דרך הקבלה ושמת **בטנא** הטנא הוא רמז לה"א אחרונה שבשם **פי** הביכורים נקראו ראשית והן שלוש **אותיות** של שם שהן ראשית הכל וסימנך **בראשית** ממלכות יהויקים כי בהם שהם **ראשית** הקים העולם כולו מעלה ומטה **והנה** הם משפיעים כח בה"א אחרונה שהיא

צ"ב מדוע רש"י הביא פסוקים אלו ולא **כסדרם** בתנ"ך. דע כי הפסוקים הראשונים **רומזים** לכל ימות עולם כדאיתא בב"ר סוף **פרשה** ב' א"ר חייא רבה מתחילת ברייתו **של** עולם צפה הקב"ה בהמ"ק בנוי וחרב **ובנוי** בראשית ברא אלקים הרי בנוי וכו' **והארץ** היתה תהו ובהו הרי חרב וכו' ויאמר

לא אכתוב הספר כי איני מסוגל להספידו אך כדאי להזכיר מה שהספיד עליו הרה"ג ר' נתן צבי פינקל שליט"א ראש ישיבת מיר בירושלים עה"ק תובב"א שמו"ר עסק לילה ויום בתורה ובגמילות חסדים וא"א להבין כיצד היה לו זמן לשניהם. וראש הישיבה שליט"א הסביר את זה עפ"י המשנה באבות פ"ד מ"ה שהלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ומה מתאים ומה נעים דבר זה למו"ר. ואני הקטן אוסיף שהמשך המשנה גם מתאים למו"ר — רבי צדוק אומר אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לתפור בהם — כמה מו"ר קיים את זה וכמה התרחק וסלד מכבוד מרוב ענוותנותו. כבוד ותוארים היו מוקצה מחמת מיאוס בעיניו ולכן זה רצונו שלא אאריך כאן אודותיו.

מו"ר שידך אותי עם רעייתי מרת לאה אסתר תחי' בת ר' אליקים געצל אלפנט הי"ו וקצת לפני החתונה בא' דר"ח אייר תשמ"ב הוא אמר לי שיום אחד אני אחבר ספר. והנה הצדיק גזר אומר ויקם לו אך בעוונותי הרבים לא זכיתי להוציאו לאור לפני הסתלקותו, אבל כמה חידושים היו למראה עיניו עוד בחייו, ב"ה.

לסיום ברצוני לברך את אבי מורי ר' שמחה בנימין בן ר' אלעזר הכהן קליין הי"ו ואמי מורתי מרת געלא רחל בת ר' משה לבית אייזקס תחי' וכל יוצאי חלציהם, ואת אם אמי מרת דובריש בת רב הלל הכהן (לבית קליין) גילברט תחי', ואת חותני ר' אליקים געצל בן ר' יעקב אלפנט הי"ו ואשתו מרת נחמה תחי' וכל יוצאי חלציהם, ואחרון אחרון חביב רעייתי העומדת לימיני ועוזרת לי בכל, מרת לאה אסתר תחי' וכל ילדינו שיחיו, שהקב"ה יברך כולנו באריכות ימים ושנים בבריאות הנפש והגוף שנהי' יראי שמים ועוסקי תורה לשמה ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרע זרענו עד עולם.

וי"ד שספרי זה יהי' לעילוי נשמתה של חותנתי מרת שיינא מלכה בת הרה"ג ר' אליעזר זאב לבית קירנר ע"ה.

קראתי את הספר בשם דיוקי רש"י כי המילה "דיוקי" יש בה אותיות ד"ק הרמוזות לשמי (דוד קליין) ויתר האותיות עולות בגימטריא לשם הוי"ה שבעזרתו חיברתי את הספר.

ברצוני להודות לבת דודתי גב' יעל גולדווסר ולגב' אביבה צור שהקלידו את הספר.